

Innspill til Stortingets behandling av revidert statsbudsjett for 2021

Dette er et felles innspill til Finanskomiteen fra **7 miljø-, forbruker- og bransjeorganisasjoner**, i anledning Stortingets behandling av revidert statsbudsjett for 2021.

Midlene som innbetales gjennom påslaget på nettleien må gå til energisparing og energiproduksjon

Om lag 690 millioner kroner av Enovas totale budsjett på 4 milliarder kroner kommer fra påslaget på nettleien. Dette påslaget betales i hovedsak av husholdninger (400 millioner), og private og offentlige virksomheter innenfor tjenesteytende sektor (290 millioner).

Før Enova ble etablert i 2001, hadde nettselskapene en lovpålagt plikt til å gi nøytral informasjon og veiledning om enøk overfor forbrukerne. Veiledningsplikten ble i de fleste nettselskap løst gjennom opprettelsen av lokale enøksentre. Nettselskapene hadde anledning til å dekke kostnadene til lovpålagt enøk gjennom et påslag på nettleien.

Da Enova ble etablert i 2001, var formålet tiltak rettet mot omlegging av energibruk og produksjon. Påslaget på nettleien ble gjort obligatorisk, og midlene ble overført til et sentralt energifond som Enova disponerte. De regionale enøksentrene mistet sin finansiering, og de aller fleste ble raskt avviklet.

Senere er Enovas mål og ansvarsområder endret gjennom avtaler med ansvarlig departement:

- I styringsavtalen mellom Olje- og energidepartementet og Enova i 2016 ble klimakutt i større grad vektlagt ved siden av energieffektivisering og forsyningssikkerhet.
- I styringsavtalen mellom Klima- og miljødepartementet og Enova i 2020 ble energimål fjernet helt fra avtalen. Enovas delmål i den nye avtalen er å bidra til reduserte ikke-kvotepliktige klimagassutslipp mot 2030, teknologiutvikling, og innovasjon som bidrar til utslippsreduksjoner frem mot lavutslippssamfunnet i 2050. Navnet på fondet er i den nye avtalen også endret fra Energifondet til Klima- og energifondet.

Som en konsekvens av at Enova ikke lenger har konkrete delmål på energibruk og energiproduksjon, mener avsenderne av dette brevet at Stortinget må gi Enova klare føringer om at midlene som innbetales av husholdninger og tjenesteytende sektor gjennom påslaget på nettleien, skal brukes på tiltak rettet mot omlegging av energibruk og energiproduksjon i tråd med Energiloven.

Energieffektivisering viktig for å nå klimamål

Norge vil ikke klare å nå klimamålene i 2030 eller omstille oss til et lavutslippssamfunn i 2050 uten å satse mer på energieffektivisering. Vi trenger en strategi og en plan for hvordan Norge skal fremskaffe nok fornybar strøm til å gjennomføre dette grønne skiftet. Stortinget har vedtatt et mål om 10 TWh energisparing i bygg innen 2030. Målet ble først introdusert da energimeldingen ble behandlet i juni 2016. Det har nå gått fem år uten at regjeringen har lagt fram en handlingsplan med virkemidler for hvordan dette målet skal nås. I løpet av disse årene har energiforbruket i byggsektoren økt med 5 TWh, fra 79,4 TWh i 2015 til 84,4 TWh i 2019. Elforbruket har i samme tidsperiode økt med 2,4 TWh.

Mens vi venter på en plan for 10 TWh energisparing i bygg, svekkes insentivene for energisparing og egenproduksjon i bygg. I ny Enova-avtale som ble signert i desember 2020, er mål for energieffektivisering fjernet. I januar og mai 2021 fulgte Enova opp med å fjerne støtteprogrammer for energisparing i yrkesbygg og boligblokker.

Det er behov for kraftfulle virkemidler for energieffektivisering for å få tilstrekkelig tempo i omstillingen til lavutslippssamfunnet. Vi frykter at Enovas insentiver for energieffektivisering nå raskt trappes ned før det kommer på plass en ny plan og virkemidler. For å trygge arbeidsplasser og kompetanse frem til en nedtrappingsplan er utarbeidet, er det viktig at Enova opprettholder støtte til energisparing i husholdninger, yrkesbygg og boligblokker. En periode med lavere etterspørsel vil sette markedet tilbake, og svekke grunnlaget for senere omstilling.

Enova svikter husholdningene

I 2020 betalte Enova ut kun 156 millioner kroner gjennom Enovatilskuddet, mens husholdningene betalte inn over 400 millioner kroner til Enova. I tillegg har det vært flere saker i media med eksempler på at Enova er svært firkantet i sin saksbehandling som resulterer i at folk får avslag på grunn av bagatellmessige feil ved utfylling av søknader. Per mai 2021 er kun 41,2 millioner kroner utbetalt gjennom Enovatilskuddet.

Det er på sin plass å minne om hvem Enovatilskuddet er ment for. Vi reagerer på at støtten til husholdninger fremstilles som unødvendige subsidier når pengene går til energiltak, helt i tråd med intensjonen i Energiloven, som regulerer forvaltning og bruk av disse midlene. Enova forvalter forbrukeres penger, og burde være opptatt av at midlene kommer flest mulig til gode gjennom å gjøre ordningen attraktiv og kjent i markedet.

Enova har etter at ny avtale ble undertegnet i desember 2020 uttalt at de 300 millionene som er avsatt til husholdninger, kan gå til virksomheter som har et tilbud til forbrukere som kan få ned klimagassutslippene. Mye av de 3,3 milliardene som bevilges til Enova over statsbudsjett deles ut som støtte til kapitalsterke bedrifter som tilbyr produkter og tjenester rettet mot forbrukermarkedet. Vi mener at forbrukere fortsatt må få utbetalt støtte direkte fra Enova, og vil sterkt advare mot at Enova fraviker dette prinsippet i sin forbrukerrettede satsning.

Vi vil be Stortinget ved behandlingen av revidert statsbudsjett for 2021 i merknad angi at de 690 millionene som betales inn over nettleien til Klima- og energifondet skal gå til tiltak rettet mot energisparing i bygg og energiproduksjon for husholdninger og tjenesteytende virksomheter.

Med vennlig hilsen

Audun Randen Johnson, Energi- og klimarådgiver, Naturvernforbundet

Bård Folke Fredriksen, adm. dir, Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL)

Morten Andreas Meyer, generalsekretær, Huseierne

Tore Strandskog, dir. næringspolitikk, Nelfo, en landsforening i NHO

Rolf Iver Mytting Hagemoen, daglig leder, Norsk Varmepumpeforening

Jøns Sjøgren, adm.dir., Byggevarerindustriens Forening

Hilde Widerøe Wibe, daglig leder, Norske Trevarer